

Modül (öneri) No	152
Öğrenme Alanı (Temel konu)	İktisat
Modül (Alt konu)	İktisat ve Hissetin (cimrilik) Farkı
Amaçlar- Hedefler	✓ İktisadın cimrilik olmadığını, cömertliğin de israf olmadığını farkını kavrar. ✓ İktisadın sosyal düzen üzerindeki etkisini değerlendirir.
Süre	40 dakika
Seviye	Orta seviye
Yöntem ve Teknik-Etkinlik	• Benzerlik Farklılık Bulma • Anı Yazma
Materyal ve Teknoloji	Kağıt - kalem
İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci	İlişkili metin öğrenciler dağıtılır. • Benzerlik Farklılık Bulma ✓ Öğrenciler 4-5 kişilik gruplara ayrılır. ✓ Öğrencilerden ilişkili metin ve kendi gözlemleri doğrultusunda iktisat ile hissetin benzer ve farklı yönlerini yazmaları istenir. ✓ Gruplar benzerlik ve farklılıkları listeler. ✓ Çıkan sonuçlar sınıf huzurunda paylaşılır. • Anı Yazma ✓ “İktisat”, “Hisset”, “Cömertlik”, “Cimrilik”, “Tamahkarlık”, “Hırs” kavramlarından bazılarının geçtiği bir anılarını yazmaları istenir. ✓ Öğrenciler yazdıkları anıları sınıf ortamında paylaşır.
Ölçme ve Değerlendirme	Sınıf ortamında paylaşılan anılar neticesinde ilke çıkarma tekniği ile öğrenciler kendilerine yönelik pay çıkarırlar.
İlişkili metinler	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹ 19. LEM’A Altıncı Nükte İktisat ve hissetin çok farkı var. Tevazu, nasıl ki ahlâk-ı seyyieden olan tezellülden mânen ayrı ve sureten benzer bir haslet-i memdûhadır. Ve vakar, nasıl ki kötü hasletlerden olan tekebbürden mânen ayrı ve sureten benzer bir haslet-i memdûhadır. Öyle de, ahlâk-ı âliye-i Peygamberiyeden olan

¹ Rahman ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

ve belki kâinattaki nizam-ı hikmet-i İlâhiyenin medarlarından olan iktisat ise, sefillik ve bahillik ve tamahkârlık ve hırsın bir halitası olan hisset ile hiç münasebeti yok. Yalnız sureten bir benzeyiş var. Bu hakikati teyid eden bir vakıa:

Sahabenin Abâdile-i Seb'a-i meşhuresinden olan Abdullah ibni Ömer Hazretleri ki, Halife-i Resulullah olan Faruk-u Âzam Hazret-i Ömer'in (r.a.) en mühim ve büyük mahdumu ve Sahabe âlimlerinin içinde en mümtazlarından olan o zât-ı mübarek çarşı içinde, alışverişte, kırk paralık bir meseleden, iktisat için ve ticaretin medarı olan emniyet ve istikameti muhafaza için şiddetli münakaşa etmiş. Bir Sahabe ona bakmış. Rû-yı zeminin halife-i zîşânı olan Hazret-i Ömer'in mahdumunun kırk para için münakaşasını acıp bir hisset tevehhüm ederek, o imamın arkasına düşüp, ahvâlini anlamak ister.

Baktı ki, Hazret-i Abdullah hane-i mübarekine girdi. Kapıda bir fakir adam gördü. Bir parça eğlendi, ayrıldı, gitti. Sonra hanesinin ikinci kapısından çıktı, diğer bir fakiri orada da gördü. Onun yanında da bir parça eğlendi, ayrıldı, gitti. Uzaktan bakan o sahabe merak etti. Gitti, o fakirlere sordu: "İmam sizin yanınızda durdu, ne yaptı?"

Herbirisi dedi: "Bana bir altın verdi."

O sahabe dedi: "Fesühânallah! çarşı içinde kırk para için böyle münakaşa etsin de, sonra hanesinde iki yüz kuruşu kimseye sezdirmeden, kemâl-i rıza-yı nefisle versin!" diye düşündü. Gitti, Hazret-i Abdullah ibni Ömer'i gördü, dedi:

"Ya imam, bu müşkülümü hallet. Sen çarşıda böyle yaptın, hanende de şöyle yapmışsın."

Ona cevaben dedi ki: "Çarşıdaki vaziyet iktisattan ve kemâl-i akıldan ve alışverişin esası ve ruhu olan emniyetin, sadakatin muhafazasından gelmiş bir hâlettir, hisset değildir.

Hanemdeki vaziyet, kalbin şefkatinden ve ruhun kemâlinden gelmiş bir hâlettir. Ne o hissettir ve ne de bu israftır."

İmam-ı Âzam, bu sırra bir işaret olarak لَا إِسْرَافَ فِي الْخَيْرِ كَمَا لَا (Lâ israfâ fî'l-xayrî kâma lâ) demiş. Yani, "Hayırda ve ihsanda—fakat müstehak olanlara—israf olmadığı gibi, israfta da hiçbir hayır yoktur."

(Lem'alar, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul-2023, s. 255-256)

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²
وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ³

² Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

³ Duaları şu sözlerle sona erer: "Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur" (Yunus Suresi: 10.)

